

БЕРЕГ ДНІПРА, 1656 РІК

Проміння червонувате сонця, що повільно сідалося за сірувато-блакитними водами Дніпра, блідою мов кров'ю омивало сумне лице темноволосої вродливої жінки, котра непорушливо сиділа на скелі, що круто вигиналася над водами річки. Чорні очі задумливо вдивлялися в наче туманливі обриси річки, а струнке тіло у червоному кунтуші було нервовим та напруженим. Сотничиха Мирослава Скубійша, вродлива та молода дружина сотника Пантелеймона Скубія, була у цей передзахідний час днини вгасаючої невеселою, задумливою, навіть і зажурливою, і в очах її, темних та глибоких, мов та найпізніша ніч, зачаївся сум... А якою ж щасливою вона була ще декілька місяців тому, якою радісною, сяючою — молода дружина та мати чарівного темночубого синочка, як кохала чоловіка свого — відчайного козака з війська гетьмана Богдана Хмельницького. Старша донька воеводи Зіньковецького, вона була викоханою татком дитиною, хоча, щоправда, від матері любові особливо ніколи не вбачала, та більш пестила двох старших братів-близнюків, а тоді вже найменшу в родині Зіньковецьких — рудоволосу дівчинку, котра народилася на світ, коли самій Мирославі виповнилося сім рочків.

Маля те Мирослава одразу не надто полюбила, можливо, через ревності до матері, котра одразу ж чи не до

божевілля залюбила молодшу доньку. З рудим чубчиком та прозорими блакитними оченятами, Феодося Зіньковецька була диво як схожою на матір — Василю, пані вродливу та шляхетної, поляцької крові, яка, заробившись навіть дружиною православного воєводи Наума Зіньковецького, так і полишилася вірною вірі своїй католицькій, ляхівській, й роки шлюбу не змінили того ніяк. Сама Мирослава ще з дитинства збагнула, що мати тата не любить, вийшла вона за нього за примусом батьків, а тому, певне, і її, Мирослава то так гостро відчувала, й брата її старшого Василька, таких схожих на воєводу Наума Даниловича, Василю відверто не любила, пестувала здебільш двох старших — близнюків Якова та Тодосія.

А вже як з'явилася на світ Феодося, схожа на матір настільки вражаюче, то семилітня Мирослава геть позабулася матір'ю й ніколи не чула вона від Василю теплого, лагідного материнського слова. Пестив один лиш батько, й вона навіть могла оманувати себе, не зізнаючись самій собі, що ласки татка достатньо, лиш глибоко в серці дитячим ховаючи тугу за материнською ласкою, котра була для неї тепер геть недосяжною, але такою необхідною, незамінливою батьком, як той не намагався.

З сестрою молодшою вона теж не стала близькою. Феодося здебільшого трималася побіля матері, пануючи у великих та розкішних покоях пані Василю, до котрих Мирославі заходити хоч і дозволялося, та зовсім не бажані були ті заходини старшої доньки Василюю. Ніколи вона ласкавого слова не промовить, покосує докірливо, дорікне брудом на спідничці чи листячком у волоссі, а Феодося, наслідуючи матір, і собі позиркне досить недружно, мов те вовченя маленьке, та почне дражнитися.

У сімнадцять років до Мирослави заслав сватів один полковник козацький — Захар Книш, і вона пішла за нього, й сама не відаючи чому. Можливо, намагалася поскоріше полишити неласкавий дім рідної матері, зроби-тися вільною від її ненависті, господинею у власному домі, нехай і поряд нелюба, та то вже було таке — пuste. Життя з Захаром виявилось спокійним, безбарвним та нетри-валим. Через чотири роки опісля весілля полковник ти-хенько помер від поранення, що зайтрилося, полишивши молоду Мирославу вільною та заможною вдовицею. Без-дітний та майже безрідний, залишив він їй декілька маєт-ків та куті залізом скрині з багатим скарбом, що здобув його в численних походах. Життя Мирослави зі смертю Захара мало чим перемінилося. Як жила в маєтку за Чи-гирином, так і полишилася там жити, до батьків наїздила рідко, здебільше навідувалися до неї батько та любий брат Василько. Феодосія ж полишилася зростати десь у мину-лому житті, поступово перетворюючись на повну подобу матері-шляхтянки, й Мирослава завше відчувала щось не надто приємне, зустрічаючи у батьківському домі високу та струнку юнку з довгими рудавими косами, котра, що дорослішала, то вродливішою робилася, маючи й риси лица, й шкіру впадкувавши від матері, мов оксамитову.

В шістнадцять літ Феодосія, котра досить рано достиг-ла, за літо перетворившись на принадливу та соковиту дівицю, висватав заможний поляцький шляхтич Казимир Тодорович, про котрого балакали, що він є родичем дале-ким самого польського короля. Васирина, ледь розуму не полишившись від радощів, несподівано подобрішала до Мирослави й запросила ту на пишне весілля до Умані. Та саме тоді, у великому замку Тодоровича, вона вперше по-чула прокльони з вуст рідної матері. Невідомо вже чому

старша Зіньковецька раптом так сказала, тільки під час пишного обіду, коли Феодосія, пишаючись багатим вбранням, сиділа з Тодоровичем за головним столом, мати боляче вп'ялася тонкими кістлявими пальцями в плече Мирослави й потягнула ту на балкон.

— Не смій вирячатися очима своїми відьомськими на Феодоню! Зурочиш ще, сім'я відьомське!

Мирослава тоді з жахом відсахнулася.

— Мамо...

Василина поморщилася.

— Та бісівка тобі мама, а не я! Дивися, тільки зурочиш мені Феодоню, то я тебе власними вустами прокляну.

Мирослава була вражена.

— Та не вмію я того урочення...

Мати тільки покривилася.

— Розповідай! Баба твоя, стара Зіньковецька, відьмою була, і ти в неї вроджена, й не дарма ж схожа он як...

— Мамо, ну що ви таке кажете...

— Цить! Кажу те, що знаю, й не смій сперечатися зі мною язиком своїм поганським. Бачила я, як дивилася ти на Феодоню недобре, саме відьомським поглядом. Ото тільки зробиться їй зле, я тобі покажу!

Як у воду дивилася тоді Василина. Феодосія — чи випилася вона надто старим витриманим замковим вином зі страху перед майбутньою шлюбною ніччю, чи що вже там таке з нею трапилося — та до вечора відчула вона себе й справді зле. Застогнала жалібно, закотила оченята блискитні до високого білого чола та й впалася до рук дещо перестрашеного чоловіка.

Ось тут пані Василина й сказала геть.

— Це все ти! Ти зурочила Феодоню! — кинулася вона до Мирослави після того, як майже непритомну Феодосію

Тодорович поніс до своїх покоїв, покликавши лікаря. — Відчувало ж серце моє, що не буде від тебе добра дитині, що таки зурочиш ти Феодону очима своїми відьомськими. Бодай би ти проклятою була за це, бісова дочко!

Мирослава вся пополотніла.

— Мамо, та я ж ваша донька!

Зіньковецька покривилася так, мов кисллицями обжерлася.

— Та яка ж ти мені донька? То бісівка мені тебе після пологів підкинула, а моє дитинча вкрала!

— Мамо! — Мирослава вся тремтіла.

— Проклинаю тебе! — вишкірилася на неї Васирина, підступаючи ближче, страшна якась у люті, у злостивості своїй нелюдяній. — Бодай би ти й смертю померла страшною та спокою довіку не мала, що на цім світі, що й на тім! Проклинаю тебе!

Мирослава не витримала того всього жаху, втекла до покоїв, котрі їй надали у будинку Тодоровича, забилася в куток ліжка й ночі довгої та темної не поснула, трусилася, мов у лихоманці, відчувала себе так гидко, як ще ніколи у житті. А Феодосія на ранок вже хихотіла з мужем своїм та гостями, й нічого не нагадувало в ній уже вчорашнього нездужання. Мирослава ж не стала залишатися на святкуванні ті клятві, аби не чути материнських прокльонів більш, і поїхала геть. До батьківського дому після того випадку не наїздила більш жодного разу, тільки від тата та Василька дізнаючись і про материну хворобу серця, і про те, що Феодосія через рік обродилася первістком, сином Грегешем.

А потім Василько познайомив її з Пантелеймоном.

Нарешті й до проклятої матір'ю Мирослави, що нещасливо прожила в шлюбі з нелюбом чотири роки, не пізнала